

pútnický list

ISSN 2644 - 4526

02 / 2020

aktuality a zaujímavosti pútnického turizmu na Slovensku

Kostol Povýšenia sv. Kríža v Podunajských Biskupiciach

Na území Bratislavskej arcidiecézy sa nachádza jedno z najmladších pútnických miest na Slovensku. Je spojené s pôsobením i ostatkami blahoslavenej sestry Zdenky Schelingovej, ktorá bola rádovou sestrou Inštitútu milosrdných sestier sv. Kríža a podala za svojho života najvyššiu obeť lásky k blížnemu. Bola mučená a väznená. V r.2003 ju pápež, sv. Ján Pavol II., vyhlásil v Bratislave za blahorečenú.

Kostol sv. Kríža je situovaný v areáli bývalého kláštora sestier sv. Kríža. Je súčasťou komplexu budov a je prístupný z Biskupickej ulice. ako aj z priestoru nemocnice.

História kostola je úzko zviazaná s históriou pôsobenia sestier sv. Kríža na Slovensku.

Keď sa začalo uvažovať o zriadení samostatnej provincie sestier sv. Kríža na Slovensku v dvadsiatych rokoch minulého storočia, pre vybudovanie svojho sídla zakúpili kaštieľ grófa Dražkoviča i so záhradou v Podunajských Biskupiciach. Vtedajšia generálna predstavená Sr. Theresia Beck v r.1922 finančne prispela na jeho zakúpenie sumou 10 000 švajčiarskych frankov. Kaštieľ však potreboval rekonštrukciu a nové prístavby. Generálna oprava budovy s prístavbou širokej chodby zo strany dvora po celej dĺžke domu sa predĺžili do r.1923. Postupne k čelnej jednoposchodovej starej budove kláštora v r.1924 pribudovali dve krídla smerom do záhrady. Na ľavej strane vyrástla dvojposchodová budova pre postulát a noviciát. Samostatná slovenská provincia vznikla oficiálne dekrétom Svätej stolice zo 6. augusta 1927 a svoju činnosť začala na sviatok sv. Alžbety, 19. novembra 1927. Keď počet sestier v provinciálnom dome narastal, vedenie sa rozhodlo pre stavbu nového kostola a nemocnice pre choré sestry. Základný kameň kostola posvätil provinciál františkánov P. Celestín Lepáček 15. júna 1947. O tri roky neskôr bola ukončená stavba, kostol bol vymaľovaný a dokončovala sa úprava interiéru. Prišla však osudná noc - 26. septembra 1950, kedy boli príslušníkmi štátnej bezpečnosti a milícií sestry z Podunajských Biskupíc násilne vyvezené. Do priestorov sa mohli vrátiť až po roku 1989. Hneď začiatkom januára 1990 provinciálne vedenie sestier sv. Kríža požiadalo o navrátenie kostola v Podunajských Biskupiciach, ktorý celé roky totality slúžil ako skladisko zdravotníckeho materiálu pre Ústav tuberkulózy, ktorý tu bol zriadený v r.1952.

info o pútnických miestach a asociácii nájdete na:

www.putnickemiesta.sk

Po náročnom zariadovaní interiéru a dokončovacích prácach kostol, ktorý bol zasvätený Svätému krížu, slávnostne konsekroval Mons. Vladimír Filo 13. júna 1992. Kostol začal slúžiť pre pacientov, nemocničný personál a veriacich z okolia. Od blahorečenia sestry Zdenky Schelingovej v r.2003 sa stal hlavným pútnickým kostolom s jej relikviami a sochou, kde mnohí pútnici nachádzajú pomoc, útechu, posilu a duchovné osvieženie. Slávnostné prenesenie pozostatkov bl. sestry Zdenky Shelingovej z miestneho cintorína do Kostola Povýšenia svätého kríža sa uskutočnilo 20. septembra 2003.

Interiér samotného kostola je jednoduchý. Dominuje mu výrazný priestor presbytéria, ktorý je od hlavnej lode oddelený triumfálnym oblúkom. Loď je úzka so sklenenými oválnymi vitrážami na prízemí. Chór je v tvare písmena U. Vpredu na pravej strane kostola je socha bl. sestry Zdenky od akad. sochára Oskara Košeckého. Je umiestnená na kamennom stĺpe, ktorý slúži zároveň ako jej relikviár. Jeho autorom je architekt Marián Sitarčík. Pomník sestry Zdenky dopĺňa pamätná tabuľa. V predsieni kostola je pamätná izba s informačnými panelmi zo života bl. Zdenky a z jej blahorečenia.

Pútnický kostol je otvorený denne od 9.00 – do 11.00 hod. a od 14.30 – 18.00 hod. Putovať k sestre Zdenke môžete každý mesiac. Pútnická svätá omša sa tu koná pravidelne v poslednú sobotu v mesiaci so začiatkom o 17. hod.

zdroj: Dejiny Kongregácie milosrdných sestier Sv. kríža a jej zakladatelia, Stručné dejiny kostola Povýšenia Sv. Kríža, internet fotografie: www.zdenka.sk

Kostol Povýšenia sv. Kríža

na cestách i doma zjednotení v apoštoláte modlitby

Svetová sieť modlitby Svätého Otca známa ako „Apoštolát modlitby“ šírením pravidelných mesačných úmyslov zjednocuje veriacich v účasti na apoštoláte celej Cirkvi obetovaním osobnej modlitby, práce, radostí i utrpení každého dňa v spojení s Kristovou eucharistickou obetou.

Modlitba obetovania dňa:

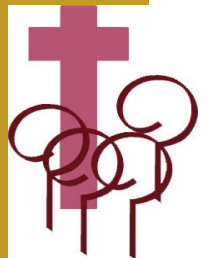
Nebeský Otče, obetujem ti celý svoj deň a svoje modlitby, práce, radosti aj utrpenia v spojení s tvojím Synom Ježišom Kristom, ktorý sa ti stále obetuje vo svätej omši za spásu sveta. Nech ma

Duch Svätý vedie a nech mi dá silu svedčiť o tvojej láske. S Pannou Máriou, Matkou nášho Pána a Matkou Cirkvi, prosím za úmysly Svätého Otca a našich biskupov na tento mesiac:

Evanjelizačný úmysel: Aby bol vypočutý a uznaný hlas našich bratov migrantov, ktorí padli do rúk obchodníkov s ľuďmi.

Úmysel našich biskupov: Aby nezamestnaní, bezdomovci a chudobní našli pochopenie, ako aj konkrétnu pomoc pri prekonávaní svojich ťažkostí.

zdroj: www.vaticannews.va

POZVANIE

pre jednotlivcov i pútnické miesta

VSTÚPTE do Asociácie pútnických organizácií a prispejte k rozvoju, obnove a osvete putovania na Slovensku. Získate podporu a spoluprácu organizácií, ktoré pôsobia v oblasti pútnictva, dobrovoľníkov, rozšírite si prístup k informáciám, možnosť prezentácie aktivít napr. na veľtrhoch, internete, FB...

V rámci celoročného cyklu predstavujeme pomerne mladú - Bratislavskú arcidiecézu, ktorá je tiež metropolitnou arcidiecézou Západnej provincie rímskokatolíckej cirkvi na Slovensku. Jej podriadenými biskupstvami sú: Trnavská arcidiecéza, Nitrianska, Banskobystrická a Žilinská diecéza. Výročie jej zriadenia si pripomíname 14.februára, na sviatok sv. Cyrila a Metoda, spolupatronov Európy. Oficiálne vznikla v r.2008, reorganizáciou rímskokatolíckych diecéz, keď poverením pápeža Benedikta XVI., J. Em. kardinál Jozef Tomko oznámil jej zriadenie, ktoré odôvodnil tým, že nakoľko výrazne vzrástol počet obyvateľov Bratislavy, a pretože biskup má byť pastierom veriacich, je potrebné, aby sídlil uprostred ľudí a aby mali veriaci k nemu blízko. Druhou rozhodujúcou skutočnosťou bolo geopolitické postavenie Bratislavy ako hlavného mesta Slovenskej republiky, a preto pápež rozhodol, že je vhodné, aby Bratislava bola aj cirkevnou metropolou SR. Arcidiecéza sa nachádza v západnej časti Slovenska. Rozprestiera sa na území troch krajov (Bratislava, časť Trnavského kraja, časť Trenčianskeho kraja). Je rozčlenená na 10 dekanátov a 122 farností. Za prvého arcibiskupa metropolitu bol menovaný Stanislav Zvolenský, ktorého biskupským heslom je *Fiat voluntas Tua!* (preklad: Buď vôľa Tvoja!) V súčasnosti je aj predsedom Konferencie biskupov Slovenska (KBS). Pomocným biskupom Bratislavskej arcidiecézy je, na sociálnych sieťach azda najaktívnejší slovenský biskup, Mons. Jozef Haľko, ktorý si za svoje heslo zvolil: *Resurrexit!* (preklad: Vstal z mŕtvych!) Jeho oficiálny kanál nájdete na www.youtube.com – Jozef Haľko. Obsahuje zamyslenia nad úryvkami evanjelia, zdieľané aktivity z pastorácie doma i v zahraničí, udalostí z Cirkvi, ako aj historické zaujímavosti z dejín Katolíckej cirkvi. V rámci KBS je predsedom Rady pre Slovákov v zahraničí a Rady pre migrantov a utečencov. Od novembra 2012 je delegátom KBS pri COMECE (Rada Európskych biskupských konferencií). Aktívne a osobnou účasťou podporuje aj rozvoj pútnických aktivít na Slovensku.

I keď Bratislava, ako oficiálne arcibiskupské sídelné mesto, nemá ešte dlhodobú históriu, predsa sa už v minulosti do cirkevných dejín výrazne zapísala. Práve pri Bratislave sa pravdepodobne územie dnešného Slovenska po prvý raz stretlo s kresťanstvom, pretože Bratislavský a Devínsky hradný vŕšok tvorili vysunuté pevnosti severnej hranice Rímskej ríše, zvanéj *Limes Romanus*. Archeologické nálezy prezradili, že tu pôsobila kohorta, nazývaná *Italská*. V predveľkomoravskom období pre evanjelizáciu Slovanov v Panónii mala veľký význam v r.796 synoda bavorských biskupov na brehoch Dunaja, ktorá sa pravdepodobne konala v blízkosti Bratislavy, na starej jantárovej ceste. Zvolal ju franský kráľ a neskôr cisár Karol Veľký a prizvaný bol aj akvilejský patriarcha Paulinus, ktorý mal už určité skúsenosti s hlásaním evanjelia u južných Slovanov. Dôležitým rozhodnutím synody bolo vymedzenie teritoriálnej kompetencie jednotlivých biskupstiev. Salzburský biskup bol povýšený na metropolitného arcibiskupa a podriadený mu bol pasovský biskup, pod ktorého kompetenciu patrilo aj územie dnešného Slovenska. V tomto čase a aj v období Veľkomoravskej ríše Bratislava bola sídlom významného hradiska s murovanou bazilikou, ktorá sa nachádzala na bratislavskom hradnom vrchu. Po páde Veľkej Moravy sa bratislavské hradisko plynulo začlenilo do rodiaceho sa uhorského štátu a jeho cirkevného usporiadania, ktorého iniciátorom bol sv. kráľ Štefan. Už v r. 1114 na bratislavskom hradnom návrší sídlilo prepoštvstvo s kolegiálnou kapitulou pri kostole Najsvätejšieho Spasiteľa, ktorý bol

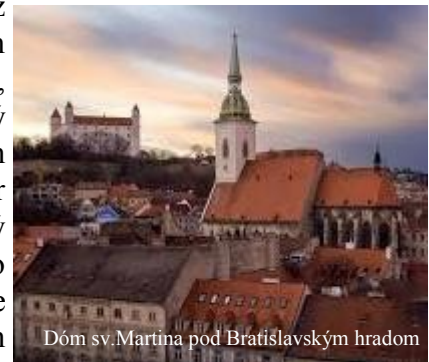
vpredú Mons. Zvolenský, za ním vľavo Mons. Haľko

Pútnické miesta Bratislavskej arcidiecézy

Báč - Borský Mikuláš - Bratislava, kalvária -
 Doľany - Dunajská Lužná - Červený kameň -
 Ivanka pri Dunaji - Kopčany - Malacky -
 Marianka - Pezinok - Podunajské Biskupice -
 Slovenský Grob - Sološnica - Svätý Jur -
 Saštín-Stráže - Štefanová - Zlaté Klasy

postavený na zvyškoch staršieho veľkomoravského kostola z 9.st. V 12.st. sa osada v podhradí, zárodok budúceho mesta, rozrástla, a množstvo poddaných, prichádzajúcich do kostola ohrozovalo bezpečnosť hradu. Preto v r.1204 požiadal kráľ Imrich I. pápeža Inocenta III. o povolenie premiestniť prepoštvstvo z hradu do podhradia, čomu pápež vyhovel. Išlo o zložitú záležitosť, pričom bolo nutné vystavať tam aj kostol. A tak bol na mieste kaplnky sv. Martina v podhradí, ktorú postavila v 12.st. rodina Csukárovcov, postavený nový románsky kostol. Spočiatku sa kostol označoval dvojitým patrocíniom – sv. Martina i Najsvätejšieho Spasiteľa, ale neskôr zostalo už len zasvätenie sv. Martinovi, a tak i neskorší gotický Dóm, ktorý nahradil pôvodný farský kostol, je zasvätený tomuto svätcovi. Dnes je tento pôvodne gotický chrám, v historickej zóne slovenskej metropole, katedrálou arcidiecézy a zároveň farským kostolom farnosti sv. Martina v Bratislave. Kapitula, ktorá mala obvykle 14 členov, sa usadila v susedstve kostola, na dnešnej Kapitulskej ulici. Jednou z jej úloh bola pomoc ostrihomskému biskupovi pri správe diecézy. Bratislavský prepošt bol zároveň archidiakonom, a tak preberal z poverenia arcibiskupa účasť na cirkevnej správe: vykonával súdnu právomoc, vizitáciu fár a v r.1469 bola prepoštovi udelená hodnosť arcibiskupovho vikára v duchovných záležitostiach. Prepošt tak dostal právo postihovať previnenia v duchovnej oblasti, porušenie bohoslužobných povinností, kriminálne zločiny patriace do kompetencie arcibiskupa. Okrem toho pápež udelil bratislavskému prepoštovi v tom istom roku právo nosiť biskupské insígnie (mitru, biskupskú palicu, pálium a i.) počas bohoslužobných obradov na jemu podriadenom území. Počas tureckých vpádov Uhorsko prišlo o veľkú časť svojho územia. Po obsadení Budína sa do Bratislavy presťahovali kráľovské úrady. Ferdinand I. Bratislavu v r.1536 povýšil na hlavné mesto Uhorska, kým sa celá krajina znovu nevymaní spod tureckej nadvlády. Bratislava sa tiež stala, namiesto Stoličného Belehradu, korunovačným mestom. Celkovo tu bolo korunovaných jedenásť panovníkov a osem kráľovských manželiek, prvým bol v r.1563 Ferdinandov syn Maximilián II., posledná korunovácia sa v Bratislave uskutočnila v r.1830. Keď v r.1543 Turci obsadili Ostrihom, ostrihomský arcibiskup presunul svoje sídlo a aj ostrihomskú kapitolu najprv do Bratislavy, ale vzápätí do Trnavy. Napriek tomu, že sídelným mestom ostrihomského arcibiskupa sa stala Trnava, predsa arcibiskupi často sídlili v Bratislave. Bolo to najmä z dôvodov plnenia štátnických povinností, ale u niektorých k tomu prispeli aj osobné pohnútky. Po vzniku prvej Československej republiky v r.1918 sa Bratislava nemohla stať sídlom slovenskej vlády, pretože na toto mesto si robili nároky okrem ČSR aj Maďarsko i Rakúsko. A tak pri riešení nového cirkevného usporiadania sa o Bratislave ako sídle biskupa neuvažovalo. Od r.1886 bola Trnava, spolu s Ostrihomom a Budapešťou, sídlom vikariátu. V r.1922 Svätá Stolica zriadila v Trnave apoštolskú administratúru pod vedením Pavla Jantauscha, ktorý bol v r.1925 vysvätený za biskupa. V dôsledku problémov, ktoré priniesla II. svetová vojna a následne komunistický režim, sa cirkevno-správne usporiadanie diecéz na Slovensku podarilo doriešiť až v r.1977, kedy bola zriadená Slovenská cirkevná provincia a arcidiecézou sa stala Trnava. Napriek tomu, že Bratislava na dlhé obdobia prestala byť

Dóm sv. Martina pod Bratislavským hradom

*Mons. Ján Chryzostom Korec, 27-ročný tajne vysvätený biskup,
v r.1960 - 1968 politický väzeň,
v r.1968 - 1984 robotník v Bratislave.*

biskupským sídlom, predsa však počas totalitného režimu mala svojho biskupa - robotníka Jána Chryzostoma Korca, ktorý bol hlavou podzemnej cirkvi. Pád komunistického režimu znamenal aj rozprúdenie cirkevného života. Ján Chryzostom Korec sa stal rektorom kňazského seminára v Bratislave a zakrátko nitrianskym sídelným biskupom. V r.1990 Trnavská arcidiecéza dostala dvoch pomocných biskupov. Kým generálny vikár Dominik Tóth sídlil v Trnave, pôsobiskom Vladimíra Fila sa stala Bratislava, kde bol v tom čase dekanom

bohosloveckej fakulty a následne rektorom seminára. Príchodom biskupa Dominika Hrušovského z Ríma v r.1992, ktorý sa stal ďalším trnavským pomocným biskupom, dostala Bratislava v rámci Trnavskej arcidiecézy vlastného generálneho vikára. Vznikom samostatnej Slovenskej republiky v r.1993 sa Bratislava stala hlavným mestom suverénneho štátu. V tejto súvislosti sa začalo uvažovať o tom, aby sa stala aj sídlom arcibiskupa - metropolitu. To sa uskutočnilo už v spomínanom r.2008, reorganizáciou rímskokatolíckych diecéz.

Patrónom Bratislavskej arcidiecézy sa stal, na tomto mieste už rokmi uctievaný,

socha sv. Martina, G.R. Donner

sv. Martin z Tours, biskup a jeho nádhernú sochu odliatu z olova, ktorú zhotovil Georg Rafael Donner, môžete obdivovať v pravej lodi **Dómu sv. Martina**, ktorý bol slávnostne posvätený 10.marca 1452. Je najzachovalejším a najväčším gotickým kostolom v Bratislave. S jeho stavbou sa začalo začiatkom 14. st. a podieľali sa na nej známi stavitelia pracujúci na Dóme sv. Štefana vo Viedni – Hans Puchsbaum a neskôr Anton Pilgram Najskôr bolo postavené presbytérium a potom trojlodie. Nový kostol mal byť pôvodne bazilikou (s najvyššou strednou loďou), neskôr sa rozhodli pre halovú (sieňovú) stavbu s rovnakou výškou lodí. Zaujímavosťou je takmer nepozorovateľná asymetria, pravdepodobne zámerná, prevzatá z gotických stavieb južného Nemecka. Chrámová loď znázorňuje Kristovo telo na kríži a presbytérium sklon jeho hlavy. Definitívnym završením stredovekého vývinu Dómu bola prístavba nevelkej neskorogotickej predsiene pristavaná k južnému portálu okolo r.1510. Od 15. – 18.st. prešiel chrám viacerými premenami - prestavbami či prístavbami. Do r.1551 pristavili v neskorogotickom slohu **Kaplnku sv. Anny**. V r.1732 na severnej strane chrámu

Kaplnka sv. Anny

príbudla baroková **Kaplnka sv. Jána Almužníka**, ktorá patrí k umelecky najhodnotnejším pamiatkam v Bratislave. O jej výstavbu sa zaslúžil arcibiskup Esterházy, jeden z najväčších donorov tohto chrámu. Kaplnka sa stala dôstojným miestom uloženia svätcových ostatkov a súčasne mala byť arcibiskupovou pohrebnou kaplnkou, krypta sa nachádza pod kaplnkou. Okrem arcibiskupa sú v katakombách katedrály pochovaní aj významní šľachtici, cirkevní hodnostári a umelci, napr. bratislavský kanonik a autor prvého slovenského románu Jozef Ignác Bajza. História chrámu sa doráža aj na veži kostola (z r.1847), ktorá je vysoká 85m a na jej vrchole je umiestnená **kópia svätoštefanskej koruny**, symbolizujúca korunovačný chrám. Predchádzajúce veže boli zničené bleskom (v r.1760) a požiarom (v r.1835). Počas posledných reštaurátorských prác v r. 2010 našli v korune jedinečný pergamen z r.1765.

príbudla baroková **Kaplnka sv. Jána Almužníka**, ktorá patrí k umelecky najhodnotnejším pamiatkam v Bratislave. O jej výstavbu sa zaslúžil arcibiskup Esterházy, jeden z najväčších donorov tohto chrámu. Kaplnka sa stala dôstojným miestom uloženia svätcových ostatkov a súčasne mala byť arcibiskupovou pohrebnou kaplnkou, krypta sa nachádza pod kaplnkou. Okrem arcibiskupa sú v katakombách katedrály pochovaní aj významní šľachtici, cirkevní hodnostári a umelci, napr. bratislavský kanonik a autor prvého slovenského románu Jozef Ignác Bajza. História chrámu sa doráža aj na veži kostola (z r.1847), ktorá je vysoká 85m a na jej vrchole je umiestnená **kópia svätoštefanskej koruny**, symbolizujúca korunovačný chrám. Predchádzajúce veže boli zničené bleskom (v r.1760) a požiarom (v r.1835). Počas posledných reštaurátorských prác v r. 2010 našli v korune jedinečný pergamen z r.1765.

príbudla baroková **Kaplnka sv. Jána Almužníka**, ktorá patrí k umelecky najhodnotnejším pamiatkam v Bratislave. O jej výstavbu sa zaslúžil arcibiskup Esterházy, jeden z najväčších donorov tohto chrámu. Kaplnka sa stala dôstojným miestom uloženia svätcových ostatkov a súčasne mala byť arcibiskupovou pohrebnou kaplnkou, krypta sa nachádza pod kaplnkou. Okrem arcibiskupa sú v katakombách katedrály pochovaní aj významní šľachtici, cirkevní hodnostári a umelci, napr. bratislavský kanonik a autor prvého slovenského románu Jozef Ignác Bajza. História chrámu sa doráža aj na veži kostola (z r.1847), ktorá je vysoká 85m a na jej vrchole je umiestnená **kópia svätoštefanskej koruny**, symbolizujúca korunovačný chrám. Predchádzajúce veže boli zničené bleskom (v r.1760) a požiarom (v r.1835). Počas posledných reštaurátorských prác v r. 2010 našli v korune jedinečný pergamen z r.1765.

katakomby, v hĺbke 6m pod katedrálou

Kaplnka sv. Jána Almužníka s relikviami

Relikvie sv. Jána Almužníka boli podľa tradície darom tureckého sultána Bajazida II. kráľovi Matejovi Korvínovi v r.1489 a boli uložené v kráľovskej kaplnke v Budíne. V r.1526 po porážke uhorských vojsk pri Moháči boli v kráľovskom sprievode Márie Habsburskej, spolu s inými cennosťami a kráľovským pokladom, prevezené do Bratislavy a uložené na Hrade. Tu ostali až do 5. júna 1530, keď boli na príkaz Ferdinanda I. prevezené do Dómu svätého Martina, kde mali byť uložené až do čias, kedy sa budú môcť vrátiť na pôvodné miesto do Budína. V bratislavskom farskom chráme ich najprv uložili v sakristii, kde odpočívali vyše sto rokov. Slávnostné uloženie svätcových ostatkov do samostatnej kaplnky sa konalo 28. októbra 1732. (viac o jeho živote nájdete v PL č. 1/2019, www.putnickemiesta.sk)

Interiér Dómu sv. Martina

Už v prvom roku existencie Bratislavskej arcidiecézy otvoril Mons. Stanislav Zvolenský **klenotnicu Dómu sv. Martina**, kde si môžete pozrieť skvosty, ktoré sú spojené s históriou katedrály. Dnešný stav interiéru, po viacnásobných prestavbách pochádza z polovice 19.st., kedy počas prísnej regotizácie dal architekt Jozef Lippert z chrámu odstrániť všetky renesančné a barokové prvky. Výnimku tvorí vzácne dielo Georga Rafaela Donnera, ktorým je baroková socha sv. Martina. Pôvodne bola umiestnená na odstránenom hlavnom oltári. Neskôr bola premiestnená do exteriéru pred východnú fasádu polygonálneho presbytéria, ale od r.1912 sa nachádza v južnej lodi. V Dóme sa zachovali štyri novogotické oltáre: Sedembolestnej Panny Márie (na tomto oltári je inštalované ranobarokové súsošie Piety zo staršieho oltára zo 17.st.), oltár sv. Kríža, oltár sv. Ondreja a hlavný, tzv. Korunovačný oltár. Najstaršou pamiatkou chrámu, je gotická krstiteľnica, ktorá pochádza z r.1409. Svätyňa (presbytérium) je oddelená od trojlodia tromi schodmi z červeného mramoru. Po jej oboch stranách sú novogotické kanonické stally. Hlavný oltár, z dielne J. Lipperta, je v tvare gotického relikviára. Na hlavnom oltári je šesť patrónov mesta: sv. Juraj, sv. Alžbeta, sv. Vojtech, sv. Mikuláš, sv. Katarína Alexandrijská a sv. Florián. Vo vitráži okna nad oltárom je vyobrazený patrón chrámu - sv. Martin z Tours. Vzácnym hosťom katedrály sa 30. júna 1995 stal pápež, sv. Ján Pavol II. Do histórie chrámu sa zapísali aj významní skladatelia cirkevnej hudby. V r.1835 tu Ludwig van Beethoven uviedol svoje dielo Misa solemnis a v r.1884 tu dirigoval svoju Uhorskú korunovačnú omšu Franz Liszt. Počas svojej existencie bol chrám prepoštským, farským, kapitulným, na dva roky dokonca aj protestantským kostolom. Najslávnejším obdobím katedrály jednoznačne boli roky korunovácie (1563 – 1830), ktoré nám od r.2003, v posledný júnový víkend, pripomína **festival Korunovačné slávnosti**. Od 11. novembra 2002 je Katedrála sv. Martina národnou kultúrnou pamiatkou. V súčasnosti patrí k najvýznamnejším kostolom v Bratislave, jedným z najväčších na Slovensku a spolu s Bratislavským hradom patrí medzi turisticky najnavštevovanejšie miesta.

klenotnica

O zabudnutom zázraku - príbeh Piety z Dómu sv. Martina a púte do Mariazellu

K pôvodu bočného oltára Sedembolestnej Panny Márie, ktorý sa nachádza na južnej strane Katedrály sv. Martina sa viažu udalosti prešetrované aj osobitným cirkevným tribunálom. Udiali sa od 24. júna 1641 do 29. júna 1642 19-ročnej Reginy Fischerovej z nemeckého Hallstattu, ktorá v tom čase žila u svojej tety v Bratislave. V priebehu roka sa jej asi 100x zjavil duch bývalého richtára prešporského predmestia, ktorý sa predstavil menom: Hans Klement Zwespenbauer. Žiadal dievčinu, aby od jeho vdovy vypýtala 200 zlatých, ktoré ešte počas života ukradol pri lúpežnej vražde. I keď sa zo zločinu stihol vyspovedať, nestihol počas svojho života uskutočniť sľub, ktorý dal ako pokánie, že z hriechne nadobudnutých peňazí dá vyhotoviť pre hlavný mestský kostol sochu bolestnej Matky s Kristom v náruči. Zároveň žiadal odslúženie troch sv. omší, obetovanie dvanástich sviec a rozdelenie almužny chudobným. Svoju existenciu dokazoval vypaľovaním dlane alebo kríža na truhlicu, súkno. Svedkami zjavení boli aj niektorí kňazi a prípad začal v lete 1642 vyšetrovať ostrihomský arcibiskup Imrich Losy. Reginine výpovede potvrdilo 32 prísazných svedkov, evanjelikov i katolíkov, rehoľníkov z radov jezuitov aj františkánov, tiež viacerých kanonikov, kaplánov, bohoslovcov i študentov. Sochu Piety, ktorá sa dnes nachádza v Dóme sv. Martina, vytesal sochár Juraj Scheibele. Mladému sochárovi vraj pri tvorbe radil samotný duch richtára. 29. júna 1642 bola Pieta slávnostne odhalená v Dóme. Údajne dvadsať svedkov videlo odlietať bielu holubicu – symbol vyslobodenej duše richtára Zwespenbauera. Ľud si vážil sochu Piety a oltár Sedembolestnej sa stal miestom modlitby za duše v očistci. Veriaci venovali Matke Božej aj votívne dary a obrazy, ktoré sú dnes majetkom Galérie mesta Bratislavy. Pri soche Piety sa začínala aj známa púť do Mariazellu, ktorá vychádzala z Bratislavy vždy 16. augusta.

zdroje: www.abuba.sk, www.dokostola.sk, www.visitbratislava.com, www.sk.wikipedia.org, www.slovenskycestovatel.sk, www.cas.sk, wwwbratislava.sme.sk, www.tituszeman.sk, www.vypadni.sk, www.old.katolickenoviny.sk, www.dom.fara.sk, www.fotky.sme.sk, www.topky.sk, www.bratislava-travel.sk

LEŤME K VÝŠINÁM

Svätý rok Loretánskeho jubilea, ktorý potrvá do 10. decembra 2020 je pre nás inšpiráciou, aby sme v tomto roku putovali do kostolov a kaplniek spojených s úctou k Loretskej Matke.

Kaplnka Loretskej Panny Márie v Holíči

Loretánska kaplnka v Holíči, v pozadí Kostol Božského Srdca Ježišovo

V Holíči sa blízko kostola Božského Srdca Ježišovo nachádza na pohľad baroková kaplnka Loretskej Panny Márie, ktorá však v sebe ukrýva bohatú minulosť stredoveku. Kaplnka vznikla ako románsky kostolík, ktorý dal pravdepodobne i názov tomuto zaujímavému mestečku na Záhorí. Holíč sa v dobových prameňoch (r.1315) spomína ako Alba Ecclesia, Weisskirchen, čiže Biely kostol. Išlo o nevelikú dvojpodlažnú ranogotickú stavbu na pôdoryse 6-uholníka s pozdĺžnou loďou a polygonál-

ným záverom bez oddelenia priestoru svätyne a lode, ktorá zrejme slúžila ako prvý farský kostol tunajšieho osídlenia. Chrám vznikol na mieste ešte staršej stavby, z ktorej bol pri výskume odkrytý jeden múr hrúbky 80 cm pred západným priečelím súčasného objektu. Stavebným materiálom boli opracované kamenné kvádre. Tento objekt nahradila niekedy v prvej tretine 15.st. polygonálna centrála, vedľa ktorej už v tom čase stál dnešný, o niečo starší kostol. Pri výstavbe pritom využili zvyšky ranogotickkej stavby, pričom nový objekt vo významnej miere rešpektuje jej pôdorys s výnimkou západnej časti. Toto datovanie sa opiera o nálezy kamenných gotických článkov, okenných ostení a ríms, nájdených pri prieskume v zásype pod podlahou svätyne, ako aj o podobu pôdorysu a priestoru stavby. Z funkčného hľadiska išlo zrejme o karner, keďže do centrály bolo integrované aj spodné podlažie staršej stavby. Podľa iných odborníkov objekt postavili ako cintorínsku kaplnku už koncom 14.st. pričom staviteľom mal byť známy šľachtic Stibor. V nepokojnom 16.st. slúžila kaplnka ako chrám pravoslávnej cirkvi a bol v nej pochovaný aj jeden z najznámejších šľachticov Peter Bakič. Veľkými úpravami v barokovom štýle, ktoré jej dali dnešný vzhľad, prešla stavba v období od r.1727 do tretej štvrtiny 18.st. Stavba bola obnovená aj v 70. rokoch 20.st., kedy sa realizovali aj výskumné práce.

V súčasnosti je bez interiérového vybavenia a nie je sprístupnená verejnosti, čo je najmä v oficiálnom roku Loretánskej Panny Márie na škodu nielen veriacej, ale aj širokej verejnosti, ktorá prichádza do mestečka za poznáním a zábavou, pretože Holíč rozhodne stojí za to navštíviť.

Nájdete tu veterný i vodný mlyn a zámok, ktorý v r.1736, ako zadĺžené panstvo – protitureckú pevnosť Czoborovcov, kúpil manžel cisárovnjej Márie Terézie, František Lotrinský a vybudoval tu moderne fungujúce hospodárstvo. V zámku sa nachádza kaplnka Nanebovzatia Panny Márie, s výbornou akustikou, v ktorej sa cisárski manželia zúčastňovali na bohoslužbách. Najviac zdevastovaná bola v čase komunizmu, keď tu bolo zriadené učilište. V zámku sa každoročne konajú zaujímavé podujatia, napr. Zámocké leto, Pivné slávnosti či motocyklové preteky veteránov. Koncom mája sa tu bude konať aj rytiersky festival Rotenstein, v júni Tereziánske slávnosti a v novembri sa v meste poriadajú aj Martinský jarmok.

zdroje: www.apsida.sk, www.holic.sk

ZOZNÁMTE SA SO

Sv. Leonardom v Doľanoch

Sv. Leonard sa narodil koncom 5. storočia vo Francúzsku. Pochádzal zo vznešeného rodu. Rodičia z neho chceli mať udatného vojaka. Ako mladík slúžil v čestnej strážii franského kráľa Ludvika I. Napriek tomu, že bol Leonard pohan, vyznačoval sa láskavosťou k svojim blíznym, najmä zajatým a uväzneným. Kráľ Ludvik mal za manželku zbožnú Klotildu, dcéru franského kresťanského kráľa. Pod jej vplyvom na Vianoce v roku 496 prijal krst v meste Remeš z rúk biskupa sv. Remigia. Spolu s ním bol pokrstný aj Leonard, ktorému bol kráľ krstným otcom. Leonard sa horlivo vydal na cestu kresťanskej dokonalosti po boku biskupa Remigia, ktorý ho napokon vysvätil za diakona a neskôr za kňaza. Leonard rozdal svoj majetok chudobným a stal sa horlivým kňazom. Zatúžil po samote, neskôr sa uchýlil do kláštora a stal sa mníchom. V roku 500, keď zomrel opát kláštora sv. Maxim, opustil kláštor, išiel do mesta Limoges a v blízkej hore sa usadil ako pustovník. Kráľ Ludvik vybudoval pri pustovni kaplnku ku cti Božej Matky. Sv. Leonard začal hlásať Božie slovo ľuďom z okolia a pod jeho vplyvom sa veľa ľudí obrátilo k Bohu. V tom čase kráľ Theodobert, ktorý panoval nad Akvitániou, bol na poľovačke. Spreádzala ho manželka, ktorá bola v požehnanom stave. Zrazu sa jej priťažilo a ocitla sa v nebezpečenstve života, lebo lekári jej nevedeli pomôcť. Až na príhovor sv. Leonarda, ktorý sa modlil za ľahký a šťastný pôrod, porodila zdravé dieťa a aj sama sa celkom uzdravila. Kráľ mu z vďaky ponúkol štedré dary. Sv. Leonard všetko odmietol a prosil kráľa, aby mu daroval les, kde mal pustovňu. Kráľ mu les daroval a pomohol mu tam postaviť kláštor i chrám. Tak vznikol preslávený kláštor sv. Leonarda v Noblat (Saint-Léonard-de-Noblat). U kráľa si vyprosil milosť, aby mohol kajúcich alebo nevinných väzňov prepúšťať na slobodu. Vyslobodení väzni a zajatci z vďačnosti skladali svoje väzenské reťaze k stenám Leonardovej kaplnky. Sv. Leonard sa dožil vysokého veku a zomrel 6.novembra v r.559. Pochovali ho v chráme v Noblat, ktorý dal postaviť.

(text poskytol vdp. Ján Buček, farár v Doľanoch, zdroj: ZAEX, Sv. Leonard, Život a modlitby, str. 1).

a pokračujeme v rozhovore s vdp. Jánom Bučekom, farárom v Dol'anoch

Kaplnka sv. Leonarda v Dol'anoch

Sv. Leonard bol francúzskym vojakom a neskôr pustovníkom. Na Slovensku, ak sa nemýlim, máme len jedno jediné miesto, kde si ho uctieваме. Ako sa vlastne dostal francúzsky svätec -sv. Leonard - do Dolian?

Úctu k sv. Leonardovi priniesli do Dolian nemeckí osadníci, ktorí boli na územie Slovenska dosadení po tatárskych a tureckých vpádoch, keď bolo domáce obyvateľstvo z veľkej časti Tatármi vyhubené.

Ovplyvnil a ako tento svätec Vás, vašu farnosť? Vy osobne ste poznali jeho príbeh už skôr, či až po príchode do Dolian? Máte tu aj jeho relikvie?

Príbeh sv. Leonarda som spoznal až keď som prišiel do tejto farnosti. Nikdy som netušil, že existuje takéto pútnické miesto. Naša farnosť má aj starobylú relikviu sv. Leonarda.

O jeho úcte tu, v Dol'anoch, svedčí kaplnka, ktorá je k nemu zasvätená a týči sa na vršku nad obcou a pochádza zo 14.st. Zaujímavosťou kaplnky je vnútorná architektúra, ktorej zadnú časť tvorí jaskyňa podľa symboliky toho, že Leonard bol pustovníkom. Voda kvapkajúca po skalách tejto jaskynky sa zachytáva do nádob a pripisuje sa jej na príhovor sv. Leonarda milosť pomoci v chorobách. Vo farských archívnych záznamoch z r.1728 sa možno dočítať o dievčati z dediny Dojč, ktoré osleplo po osýpkach. Keď rodičia umyli oči svojej dcéry vodou, čo stekala zo skaly v kaplnke sv. Leonarda, dievčaťu sa zrak vrátil. V zázname z r.1791 sa píše o zázračnom uzdravení očí chlapca z Dojča. V r.1762 sa zasa uzdravila manželka trnavského mešťana, ktorá bola na príhovor sv. Leonarda v kaplnke uzdravená z nebezpečnej srdcovej choroby. Na znak vďaka potom darovala kaplnke v r.1764 dva vinohrady. Podľa ústneho podania sa však v kaplnke sv. Leonarda udialo oveľa viac zázrakov, ktoré však nie sú písomne zachytené. I v súčasnej dobe boli vodou z kaplnky na príhovor sv. Leonarda vyliečené rôzne kožné choroby.

Aký konkrétny program ponúkate ako pútnické miesto počas roka?

Ctitelia sv. Leonarda konajú pobožnosť k jeho úcte počas zimného obdobia v nedeľu ráno o 5 hod. (od sviatku sv. Leonarda 6.11. až do Veľkej noci). Táto pobožnosť sa traduje od nepamäti. Každý rok 7. veľkonočnú nedeľu sa koná slávnostná púť k sv. Leonardovi, na ktorú sa zídu ľudia zo širokého okolia a 6. novembra je sviatok sv. Leonarda, kedy sa slávi patrocínium kaplnky.

hlavná púť k sv. Leonardovi, hlavný celebrant Mons. Jozef Haľko

Dol'any sú v blízkosti pútnických miest Častá, Štefanová, udržiava sa tu ešte vzájomná pútnická tradícia týchto miest?

V posledných rokoch sa nám podarilo obnoviť túto tradíciu. Naše farnosti si vzájomne putujú na tieto slávnosti, čo znamená, že vo farnostiach máme len jednu nedeľnú sv. omšu a druhú putujeme na púť do susedných farností.

A tradícia vzájomného putovania do Sološnice? Tá vznikla kedy?

V presvedčení viacerých je Sološnica najmladším pútnickým miestom na Záhorí. Stal sa tu tzv. Sološnický zázrak a od r.1946 sa konajú púte do Sološnice z príležitosti Božského Srdca, ktoré ochránilo Sološnicu pred zničením v II. svetovej vojne a preto sa mu zasvätila obec. Od tých čias tam putujú aj Dol'ančania.

Čo môže, podľa Vás, priniesť sv. Leonard súčasnému kresťanovi? Je jeho odkaz aj v dnešnej dobe aktuálny?

Medzi mnohé divy a zázraky, ktoré sa udiali na mocný príhovor sv. Leonarda, patrí jeden, ktorý sa stal v 14.st. Šľachtic Martel z Francúzskej obce Bacqueville (Bakvil) upadol počas vojny s Turkami do zajatia, s ním aj dvaja jeho druhovia. Dlhو znášali v tureckom väzení ťažké putá a trápenia. Nemali žiadnu nádej, že ešte niekedy uzrú svojich blízkych a svoj rodný domov. Martel jedného dňa prelieval horké slzy nad stratou slobody a milovanej vlasti. Večer mu žalárnik priniesol kúsok suchého chleba a trochu vody a povedal mu, že ráno bude popravený, usmrtený. Akokoľvek bolo Mertelovo polozenie zúfale, predsa ho naplnila hrôza. Hodil sa na kolená, prosil Boha vo svojej úzkosti o pomoc a vyslobodenie z nešťastia a zvlášť sa s veľkou dôverou odporúčal orodovaniu sv. Leonarda. Unavený a premožený bôľom zaspal na zemi. Keď sa prebudil, zadivil sa – ved' zrazu ležal na okraji svojho lesa v Bacqueville. Na rukách a nohách mal ešte otrocké putá. Postavil sa a ďakoval milostivému Bohu za zázračné oslobodenie pred istou smrťou a za prenesenie do rodného kraja. Potom sa ponáhl'al na svoj hrad a postavil kaplnku na počesť sv. Leonarda, v ktorej dal vystaviť aj svoje otrocké putá. Na počesť tejto obdivuhodnej udalosti sa každoročne koná slávnostný sprievod. Aj v dnešnej dobe sú ľudia otrokmi mnohých vecí. Možno nás dnes nedávajú do väzenia za každú maličkosť, alebo kvôli viere, ale väzenie môžeme prežívať v rôznych formách a súvislostiach. Často sme spoločensky väznení, pretože sme veriaci a niekomu to nevyhovuje. Ľudia tiež žijú v rôznom otroctve: v závislostiach a poviazaní zlom. Spútaní životom v hriechu a spútaní rôznymi názormi. Alebo sú väzňami svojho životného

STAŇTE SA PRAVIDELNÝMI ODBERATEĽMI PÚTNICKÉHO LISTU

Ak máte záujem dostávať Pútnický list do Vašej e-mailovej pošty, prosíme Vás, napíšte nám na adresu: prekopova@gmail.com. Zaradíme Vás **do adresára čitateľov Pútnického listu**.

Vydávanie Pútnického listu môžete podporiť dobrovoľným príspevkom na č.ú:

SK18 7500 0000 0040 1664 7114, do správy pre prijímateľa uveďte: **PÚTNICKÝ LIST**

Ď A K U J E M E !

štýlu, zlovykov a nerestí. Hriech proti Duchu Svätému – neochota obrátiť sa a uveriť, že čo hovorí Boh je pre mňa naozaj dobré – to je najhoršie väzenie, odmietnutie Boha. Sv. Leonard je aj ich patrónom a pomocníkom v núdzi. Na orodovanie sv. Leonarda sa môžu postupne z toho všetkého vyslobodiť. Len vytrvať v modlitbe, v osobnom úsilí a v dôvere v Božie Slovo.

Pustovníkom dnes. Pustovňa v Dol'anoch. Čo si myslíte o takejto myšlienke?

Podľa záznamov pri kaplnke bol v r.1734-1759 pustovník Remígius, ktorý pochádzal z Moravy. Bola by to zaujímavá myšlienka, keby aj dnes bol na tomto pútnickom mieste pustovník. Aj keď v dnešnej materialistickej dobe je otázka, či by sa niekto na to dal. Pretože človek pri pustovníckom živote je úplne vydaný na Božiu prozreteľnosť, teda stráca všetky

vymoženosti a istoty, ktoré má. Pustovnícky život je nielen svedectvom v dnešnom svete o vznešenejšom zmysle živote človeka, ale aj výzvou pre druhých niečo na sebe zmeniť.

Dol'any sú turistickou vstupnou bránou do Malých Karpát. Vedia turisti aj o kaplnke sv. Leonarda? Okolo kaplnky sv. Leonarda ide zelená turistická značka, takže turisti majú tiež možnosť a zastaviť, stíšiť a pomodliť.

Dol'any sú zároveň aj známou vinárskou obcou na Malokarpatskej vínnej ceste. Ovplyvňuje, dopĺňa vinárstvo nejako osobitne (inak) pútnické miesto Sú ľudia, či vy, p. farár, ešte spáti s vinohradom, vinicami?

Ľudia v našej obci sa stále venujú vinohradníctvu. Mnohé vinohrady sú dokonca v tesnej blízkosti kaplnky sv. Leonarda. Máme tu aj takú zaujímavosť. Firma Vína z mlyna vyrába omšové vína, ktoré nesú názvy našich svätých patrónov: sv. Leonarda, sv. Kataríny a sv. Šebastiána.

V Dol'anoch sídli aj kresťanské vydavateľstvo. Čo prináša pútnickému miestu, farnosti?

Šíria publikácie o našich svätých patrónoch.

Bože, daj, aby sme na príhovor svätého Tvojho vyznávača Leonarda, ktorý toľkých úbohých zajatých potešil a vyslobodil, verne Tebe slúžili a z väzenia hriechu a smrti oslobodení boli. Skrze Krista, nášho Pána. Amen.

Vďaka za rozhovor.

fotografie: archív farnosti Dol'any, František Turanský, www.openagenda.com, www.pinterest.com

St. Léonard de Noblat, Francúzsko

ASOCIÁCIA PÚTNICKÝCH ORGANIZÁCIÍ

Sv. Leonard, služobník Boží, ktorého nám svätá Cirkev za patróna predstavila, zhladni na veriaci ľud, ktorý sa pod tvoju ochranu utieka a celým pokorným srdcom prosí: vypros nám u Boha milosť, ktorú potrebujeme na tele a na duši, najmä pri našom skonaní, aby sme neupadli do rúk satana, ktorý by nás uvrhol do večného žalára. Buď nám na pomoci, aby sme po našom zemskom putovaní mohli prísť do kráľovstva nebeského. Zachráň nás od všetkých bludov, od moru, hladu, vojny a od všetkých skazeností. Vypros všetkým svätú trpezlivosť, ktorí sú prenasledovaní pre spravodlivosť. Orodaj za nás, za všetkých ctiteľov svojich, aby sme sa k tebe mohli prísť radovať. Amen.

(z knihy: vdp. Anton Adamkovič, Dol'any)

Pútnický list vydáva Asociácia pútnických organizácií

NEPREDAJNÉ, VOLNE ŠÍRITEĽNÉ

Farský úrad, 913 31 Skalka nad Váhom I/41

ISSN 2644-4526

www.putnickemiesta.sk/asociacia-putnickych-organizacii/archiv-putnickych-listov

Autori textu: Mária Hatalová, Mária Prekopová